

Bài báo nghiên cứu NHỮNG PHƯƠNG THỨC LÀM GIÀU CỦA QUÝ TỘC MỚI Ở ANH TỪ THẾ KỈ XV ĐẾN THẾ KỈ XVII

Nguyễn Trà My

Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

Tác giả liên hệ: Nguyễn Trà My – Email: mynt@hcmue.edu.vn

Ngày nhận bài: 22-3-2021; ngày nhận bài sửa: 12-4-2021; ngày duyệt đăng: 29-4-2021

TÓM TẮT

Bài viết phân tích những phương thức làm giàu của quý tộc mới ở Anh từ thế kỉ XV đến thế kỉ XVII bằng phương pháp lịch sử và phương pháp logic. Kết quả nghiên cứu cho thấy quý tộc mới ở Anh đã vận dụng nhiều phương thức để có thể làm giàu: trực tiếp canh tác hoặc cho thuê đất, tiến hành cải tiến nông nghiệp; rào đất; chuyển đổi đất canh tác sang đất trồng cỏ nuôi cừu; khai mỏ và luyện kim; sở hữu những chức vụ ở trung ương và địa phương; hôn nhân với những gia đình quyền quý hoặc giàu có; tiến hành các hoạt động kinh doanh khác; đầu tư chuyển đổi trang viên sang thành thị, cho vay lãi... Mỗi phương pháp khi được chú trọng thực hiện và kết hợp hiệu quả sẽ đem lại nguồn của cải to lớn cho quý tộc mới. Đặc biệt, một số phương thức như rào đất, sở hữu chức vụ và hôn nhân, đóng vai trò quan trọng hơn cả trong quá trình làm giàu của quý tộc mới.

Từ khóa: nước Anh; quý tộc mới; phương thức làm giàu

1. Đặt vấn đề

Trong tiến trình phát triển của lịch sử, nước Anh đã đạt được những bước tiến to lớn vào thời kì cận – hiện đại. Đây là một trong những quốc gia tiến lên chế độ tư bản chủ nghĩa sớm nhất và là đất nước diễn ra cuộc cách mạng công nghiệp đầu tiên trên thế giới vào thế kỉ XVIII. Người Anh đã thiết lập cho mình một hệ thống thuộc địa khắp thế giới với câu nói kiêu hãnh: “Mặt Trời không bao giờ lặn trên nước Anh”. Ngày nay, tuy mặt trời không còn chiếu sáng mãi trên lãnh thổ của vương quốc Anh nhưng mặt trời của ngôn ngữ và văn hóa Anh vẫn đang hiện hữu ở nhiều nơi trên thế giới. Trong bối cảnh quốc tế hiện tại, nước Anh vẫn có vị thế nhất định về kinh tế, chính trị trên bản đồ thế giới.

Để có một nước Anh hùng mạnh từ quá khứ đến hiện tại, vai trò của các tầng lớp là không thể phủ nhận, trong đó tầng lớp quý tộc mới đóng một vai trò vô cùng quan trọng trong lịch sử phát triển của đất nước. Giai tầng này đã tham gia sớm vào bộ máy chính trị ở Anh thời trung đại và sau đó từng bước trở thành bộ phận lãnh đạo đất nước. Trong thập niên 40 của thế kỉ XVII, một bộ phận giai tầng quý tộc mới đã liên minh với các thế lực khác

Cite this article as: Nguyen Tra My (2021). How to be rich by English gentry from the fifteenth to the seventeenth century. *Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science*, 18(4), 759-772.

để phế truất nhà vua, thiết lập chính quyền do liên minh của họ nắm giữ. Một trong những yếu tố quyết định cho sự thành công của giai tầng này chính là sự phát triển tiềm lực kinh tế to lớn của họ. Giai đoạn từ thế kỉ XV đến thế kỉ XVII, lịch sử chứng kiến sự năng động làm giàu bằng các phương thức khác nhau của giai tầng này. Bài viết tìm hiểu những phương thức làm giàu và cách vận dụng từng phương thức của tầng lớp quý tộc mới ở Anh.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương thức làm giàu từ đất đai và canh tác nông nghiệp

Các điền trang là sở hữu không thể thiếu với một quý tộc mới Gentry, hay nói cách khác, để đứng vào hàng ngũ quý tộc mới ở Anh, bên cạnh một số yếu tố như xuất thân, sở hữu tài sản, có tiếng nói tại địa phương..., thì yếu tố chính là một cá nhân phải sở hữu ruộng đất lớn có tá điền canh tác. Tầng lớp nông dân trung lưu (Yeomen) xếp bên dưới quý tộc mới (Gentry) cũng là những người sở hữu đất nhưng quy mô nhỏ và thường do chính họ canh tác, không có sự thuê mướn. Khi Yeomen canh tác ruộng đất tiên bộ, thu nhiều lợi nhuận và có thể mua thêm nhiều đất đai, điền trang, một bộ phận của họ có thể đứng vào hàng ngũ Gentry. Nhà nghiên cứu người Anh Adam Nicolson nhận định: “Gentry chủ yếu gắn liền với đất đai và điền trang, là nơi đầu tư phần lớn tài sản của họ...” và “Sự mở rộng của Gentry ngày càng tăng... Tầng lớp này chưa bao giờ là một câu lạc bộ đóng cửa của những chủ đất” (Nicolson, 2012, p.XVII).

Quý tộc mới nhận đất đai từ thừa kế, thu mua hoặc được ban tặng... Và trên những vùng đất đai sở hữu, họ thu lợi nhuận từ giá cho thuê đất, thu chênh lệch khi mua bán đất hoặc trực tiếp sản xuất và thu lợi nhuận. Từ thế kỉ XV, với sự cầm quyền của nhà Tudor, đặc biệt dưới thời Henry VIII với chính sách Giải tán các tu viện, một bộ phận quý tộc mới đã mua được nhiều đất đai của tu viện bị giải tán hoặc thuê đất canh tác lâu dài với giá thấp. Để làm giàu trên những mảnh đất chiếm lĩnh, quý tộc mới đã tiến hành một số phương thức chủ yếu sau:

Thứ nhất, một bộ phận quý tộc mới tìm cách tăng sự bóc lột tá điền hoặc tách tá điền ra khỏi những cánh đồng họ đang canh tác. Ở Anh, từ thế kỉ XIV, XV sau thời kì Dịch bệnh (Black Death) và những cuộc chiến tranh lớn như chiến tranh Trăm năm, chiến tranh Hoa hồng, số lượng dân chúng nói chung và tá điền nói riêng bị suy giảm. Để kích thích lao động, khôi phục số lượng tá điền, Chính phủ và các chủ đất đã đưa ra những hợp đồng thuê đất dài hạn và cấp “quyền cho thuê” (copyhold) cho các tá điền. Một bản khế ước được lập ra, tá điền có quyền truyền sự cho thuê này cho con cái khi tá điền qua đời. Con của họ sẽ tiếp tục sở hữu quyền cho thuê, không bị tịch thu đất từ lãnh chúa. Ngoài ra, các tá điền cũng có thể bán quyền cho thuê này cho những tá điền khác để thu lợi nhuận mà không cần có sự đồng ý của lãnh chúa. Như vậy, với việc một bộ phận lớn tá điền có “quyền cho thuê” sẽ cản trở sự gia tăng lợi nhuận của chủ đất vì họ không thể tăng giá thuê với những hợp đồng thuê lâu dài với giá cố định.

Bước sang thế kỉ XVI, nền kinh tế phục hồi, giá cả tăng, thị trường đất đai mở rộng, chủ đất muốn khai thác hơn nữa lợi nhuận từ điền trang của họ, họ tìm cách rút ngắn thời gian cho thuê đất, tăng giá thuê hoặc từ chối “quyền cho thuê”, tá điền sẽ không thể trao quyền cho thuê cho con cái của họ... Để làm được điều này, những quý tộc mới đã kết hợp dùng quyền lực pháp lí, vũ lực để chèn ép các tá điền buộc họ phải chấp nhận những hợp đồng thuê đất ngắn, giá thuê có thể điều chỉnh lên xuống, không cố định, những khoản tiền thế chân, tiền phạt cũng được chủ đất định đoạt, thậm chí phải từ bỏ đất thuê. F. Heals cho biết:

Những quý tộc mới như Sir Robert Longe tại Condover hạt Staffordshire, Sir John Phillip tại Walwyn's Castle hạt Pembrokeshire hay Sir John Danvers tại Wigston Magna hạt Leicestershire, Sir Samuel Sandys tại Ombersley hạt Worcestershire đã yêu cầu những khoản tiền đặt cọc và những khoản phạt “cắt cổ” với tá điền khi họ thừa kế quyền cho thuê. (Heal & Homes, 1994, p.107).

Sau đó, những quý tộc mới này tuyên bố tước quyền cho thuê của tá điền bằng cách tiến hành mua bán các điền trang trực tiếp. Từ đó, người chủ mới có quyền sở hữu trực tiếp (demesne), các tá điền mất đi quyền copyland và phải tiến hành một hợp đồng thuê mới với điều kiện bất lợi cho họ. Một số quý tộc mới sử dụng đe dọa vũ lực hay quyền lực của họ để chi phối các toàn án địa phương như Sir Edward Carr và Nicholas Saderson, những gentry đã mở những cuộc tấn công bạo lực vào các tá điền cũng như tiến hành những vụ thưa kiện tá điền (Heal & Homes, 1994, p.111).

Ở những nơi tá điền có tiếng nói và được sự bảo trợ từ tòa án với những bản giấy tờ thuê đất rõ ràng, quý tộc mới gặp khó khăn trong việc tước đi quyền cho thuê của tá điền. Để có thể sở hữu trực tiếp đất đai, quý tộc mới phải tiến hành mua lại quyền cho thuê từ tá điền. Năm 1611, Sir Skareley Marmion bỏ ra 2000 bảng để giải phóng 11 tá điền có quyền thuê đất, năm 1615, ông bán điền trang cho người chủ mới là Richard Cartwright, Richard tiếp tục tiến hành mua quyền copyhold từ những tá điền còn lại (Richardson, 1993, p.242-245). Như vậy, với việc giảm tối đa quyền lợi của tá điền ở những điền trang, một bộ phận quý tộc mới có thể khai thác tối đa lợi nhuận của điền trang, họ không còn bị rào cản bởi quyền copyhold và thừa kế của tá điền. Họ có thể tăng giá thuê, tăng tiền đặt cọc, các khoản phạt với tá điền, từ đó làm giàu thêm lợi nhuận của họ.

Một bộ phận quý tộc mới giàu lên nhờ việc quản lí và đầu tư tốt những điền trang của họ. Việc nắm rõ những thông tin về ranh giới, giá trị ước lượng, giá thuê đất, khối lượng hàng hóa, số lượng và đặc điểm của tá điền... đã giúp quý tộc mới gạt hái những lợi nhuận đáng kể trong việc khai thác đất đai họ sở hữu. Với việc kiểm soát kĩ thực trạng của những điền trang, quý tộc mới sẽ có những chính sách phù hợp để khắc phục hoặc thúc đẩy những điểm mạnh của điền trang. Sir John Littelton vùng Frankley hạt Worcestershire, Sir Thomas Knyvett vùng Ashwellthorpe hạt Norfolk là những ví dụ điển hình. Năm 1541, Sir John Littelton thừa kế những điền trang phân tán. Ông tìm cách củng cố lại tài sản đất đai qua

việc nghiên cứu chi tiết và tỉ mỉ những thông tin về các điền trang được lấy trong những sổ sách của các quản gia. Từ đó, ông tìm cách bán những trang viên ở xa và mua những trang viên ở khu vực Frankley để có quyền chiếm hữu hoàn toàn. Trong ba thập niên cuối thế kỉ XVI, giá thuê điền trang của nhà Littelton tăng 4 lần (Heal & Homes, 1994, p.104). Với việc kiểm soát và liên kết tốt những điền trang sở hữu, Sir John Littelton đã giàu lên nhanh chóng và trở thành một trong những quý tộc mới ở Worcestershire. Tương tự, Sir Thomas Knyvett cũng thừa kế những điền trang nằm xa và rải rác ở Tây Bắc hạt Norfolk vào năm 1577. Do khoảng cách xa xôi và sự thiếu kiểm soát của thể hệ tiền nhiệm của ngài Thomas, nên từ lâu, những tá điền ở các điền trang đã có sự độc lập nhất định, họ nắm giữ quyền cho thuê với những bản hợp đồng thuê đất lên đến 70 năm. Họ tuyên bố hiệu lực về quyền thừa kế và quyền sửa giá thuê đất. Ngay khi nắm quyền thừa kế, Sir Thomas quyết định khảo sát lại các trang viên, dùng tiền và quyền lực khôi phục lại quyền chiếm hữu các trang viên, lấy lại quyền thừa kế thuê đất của tá điền. Ông cho thuê ngắn hạn ruộng đất và tăng giá thuê. Trong vòng 12 năm, từ 1578 đến 1590, thu nhập của ông từ các điền trang tăng từ 2 đến 3 lần. (Heal & Homes, 1994, p.105).

Một số quý tộc mới cũng áp dụng những cải tiến kĩ thuật mới vào điền trang của họ. Sir Richard Weston tìm cách làm màu mỡ đất bằng cách loại bỏ đất pha cát ra khỏi điền trang hay tiến hành luân phiên các vụ mùa với những giống cây trồng mới. Ông cũng cùng với những gentry lân cận tìm cách củng cố đường thủy trên sông Wey để đảm bảo một con đường an toàn vận chuyển hàng hóa đến thị trường London. Sir Edward Lawrence giới thiệu hệ thống dẫn nước mới ở thung lũng Piddle và Frome. Sir Cressy Dymock áp dụng những công cụ mới hiệu quả hơn trong canh tác được thực nghiệm trên điền trang Wadsworth của ông ở Yorkshire. Bên cạnh việc áp dụng những cải tiến mới, một số quý tộc mới có sự quan tâm đến việc nghiên cứu những công trình viết về nông nghiệp, canh tác để ứng dụng vào việc phát triển điền trang thu lợi nhuận. Trong nhật kí của mình, Sir John Newdigate cho biết ông dành 2 giờ một ngày để học về công việc làm nông. Ông đọc những quyển sách nổi tiếng về nông nghiệp được biên dịch bởi Googe tựa đề *The Four Bookes of Husbandrie (Bốn quyển sách về nghề làm nông)*. Nhật kí của ông đầy sự quan tâm đến vụ mùa và trang trại tại điền trang của ông ở Arbury hạt Warwickshire (Heal, & Homes, 1994, p.109). Có thể nói, với năng lực quản lí và sự sâu sát đến tình hình điền trang, sự áp dụng những cải tiến mới, đã làm cho một số quý tộc mới thu nhập được nhiều hơn lượng vốn đầu tư vào và giúp họ trở nên giàu có.

Một trong những phương thức làm giàu từ đất đai của quý tộc mới phổ biến trong thế kỉ XVI và XVII là rào đất. Một bộ phận quý tộc mới tiến hành lập hàng rào khép kín những điền trang của họ. Sau đó, họ tiến hành chuyển đổi từ đất ruộng sang đất trồng cỏ để nuôi cừu, lấy lông làm len, dạ, thu về nguồn lợi nhuận cao hơn. Một bộ phận khác tiến hành rào đất để tập trung đầu tư phát triển nông nghiệp, cải tiến kĩ thuật để có thể sản xuất nhiều sản

phẩm nông nghiệp hơn. Để đảm bảo sự đồng ý của tá điền với việc rào đất, như phần trên đã phân tích, những quý tộc mới đã linh hoạt sử dụng nhiều hình thức như vũ lực, pháp lí, tiền, quyền lực... để tách tá điền ra khỏi ruộng đất, giảm bớt số lượng tá điền hoặc giảm tối đa quyền lợi của tá điền với ruộng đất. Trên những mảnh đất được rào, quý tộc mới có thể khai thác tối đa những lợi nhuận đem lại từ ruộng đất. Giữa thế kỉ XVII, Sir Walter Blith ở Allesley hạt Warwickshire đã nhận định về việc những quý tộc mới đã công nhận những lợi ích mà rào đất đem lại, sau này, tòa đại pháp Anh (the Chancery) đã phê chuẩn sự rào đất. (Heal & Homes, 1994, p.110). Không chỉ tiến hành rào đất ở những điền trang sẵn có, một số quý tộc mới tiến hành mở rộng rào đất ở những khu vực đất chung, đất hoang, cánh rừng... những nơi vô chủ, thiếu sự kiểm soát hoặc kiểm soát lỏng lẻo của triều đình. Với diện tích đất được mở rộng, lợi nhuận thu được càng cao. Tại những vùng đất hoang, rừng rậm quý tộc mới tiến hành rào đất và tiến hành khai thác với nhiều hình thức khác nhau. Sản phẩm khai thác không chỉ là cỏ mà còn là gỗ, các loại khoáng sản, lợi nhuận đem lại nhiều đối với những quý tộc mới có năng lực tổ chức khai thác và nắm bắt thị trường.

Như vậy, có thể nhận định về tầm quan trọng của đất đai đối với giai tầng quý tộc mới, bằng nhiều phương thức khai thác đất đai khác nhau, một bộ phận giai tầng này đã thu được nguồn lợi lớn. Và đến thế kỉ XVII, quý tộc mới sở hữu 50% ruộng đất trên cả nước Anh (Mingay, 1976, p.59).

2.2. Những phương thức làm giàu khác

Bên cạnh việc làm giàu từ cho thuê đất, canh tác nông nghiệp, một bộ phận quý tộc mới đã nhận thức được tầm quan trọng của việc làm giàu từ những phương thức khác. Thậm chí, một số quý tộc mới đánh giá không cao việc làm giàu chỉ bằng canh tác nông nghiệp đơn thuần. Với họ, phụ thuộc vào cho thuê đất, các tá điền hay các vụ mùa mang nhiều tính rủi ro do giá cả thị trường, khí hậu thời tiết, nguồn nhân lực chi phối... Việc thực hiện những phương thức làm giàu khác cần được tiến hành để tạo những cơ hội phát triển thực sự. Đại diện cho quan điểm này là Sir John Oglander, nhận định của ông được trích dẫn trong nhiều công trình nghiên cứu về tầng lớp quý tộc mới. Trong nhật kí của mình, ông viết:

Là điều bất khả thi cho một quý tộc mới đơn thuần ở vùng nông thôn trở nên giàu có hay nâng cao địa vị gia đình của anh ta. Anh ta phải làm một vài nghề khác nhau với tài sản thừa kế của chính anh ta như trở thành một quan chức triều đình, một luật sư, thương nhân hay những ngành nghề khác. Nếu anh ta không tìm được một nghề nào khác, hãy chuẩn bị một con thuyền và ra khơi, hoặc anh ta có thể mua một chân kiểm toán viên hoặc trở thành một trung tướng hải quân tại vùng đất của anh ta. Nếu chỉ bằng luống cày, anh ta có thể duy trì được địa vị nhưng không bao giờ gia tăng được những vận may của anh ta (Oglander, 1936, p.75).

Quan điểm của John Oglander có thể không đúng với tất cả quý tộc mới vì vẫn có những quý tộc mới chỉ đơn thuần tập trung vào phát triển nông nghiệp để thu lợi nhuận và trở nên giàu có nhưng con số này là rất nhỏ. Trong công trình nghiên cứu của mình (*The Rise of the Gentry*), nhà sử học R. H. Tawney đã liệt kê một số quý tộc mới phát triển đơn

thuần gắn với canh tác ruộng đất như gia đình nhà Heydon, Throckmorton, Francis Tresham, Hinchingbrooke (Tawney, 1941, p.1-38). Tuy nhiên, khi xem xét kỹ từng gia đình quý tộc mới được Tawney đề ra, nhà nghiên cứu H. R. Trevor-Roper trong chuyên luận *The Gentry 1540-1640* đã chỉ ra nguồn gốc hoặc những mối liên hệ của những gia đình quý tộc mới kể trên với những ngành nghề khác, không đơn thuần là làm nông nghiệp. Bản thân những gia đình trên đã kế thừa đất đai từ tổ tiên làm quan chức hoặc chính họ cũng làm thêm các công việc khác để gia tăng mối quan hệ, thu về những lợi ích (Trevor, 1953, p.1-55). Như vậy, có thể thấy rằng bên cạnh sản xuất nông nghiệp thuần túy, để có thể giàu có hơn, quý tộc mới không hoàn toàn tách biệt họ với thế giới bên ngoài. Để trở thành một giai tầng có tiếng nói nhất định trong xã hội Anh, họ cần làm giàu với nhiều phương thức hơn và có sự kết hợp khéo léo và linh hoạt giữa các phương thức để gia tăng hơn nữa vận hội của họ.

2.2.1. Khai mỏ và sản xuất công nghiệp

Khai mỏ là một hoạt động khá phổ biến của các quý tộc mới vào những thế kỉ XVI – XVII. Dù còn nhiều rủi ro phụ thuộc chính sách độc quyền của triều đình, vốn đầu tư, các chuyên gia và nguồn lao động, nhưng số lượng quý tộc mới tiến hành đầu tư, khai mỏ đạt lợi nhuận ngày càng tăng. Ở nhiều điền trang trên khắp nước Anh, quý tộc mới tiến hành khai mỏ để làm giàu. Những khoáng sản được khai thác bao gồm: than đá, sắt, chì, thiếc vàng, đá vôi... Ngoài ra, cũng có các mỏ khai thác phèn, muối... Nhiều quý tộc mới tham gia nhiệt tình vào khai mỏ và sản xuất công nghiệp như: nhà Bugge ở Nottingham, nhà Huntingdon Beaumont, nhà Knightley ở Warwickshire, nhà Bradshaigh ở Lancashire... Nổi bật lên là sự thành công của Sir William Slingsby sau những thất bại tại các mỏ ở Seaton Delaval, đã thành công tại Kippax hạt Yorkshire. Từ 1603 đến 1623, lợi nhuận thu về khoảng 6000 bảng Anh. Một mỏ khác của ông tại Yorkshire thu về 80 bảng 1 năm từ 1620-1640 (Heal & Homes, 1994, p.121). Hay Sir John Newdigate ở Griffin hạt Warwickshire đầu tư vào các mỏ than và lợi nhuận thu về chiếm 8% thu nhập hàng năm của ông vào nửa đầu thế kỉ XVII (Mingay, 1976, p.43). Đặc biệt, Sir Thomas Pelham ở Halland hạt Sussex, đầu tư vào khai thác sắt và lập những lò rèn sắt tại điền trang của ông vào cuối thập niên 30 của thế kỉ XVI. Khi cách mạng tư sản Anh nổ ra, giá vũ khí tăng cao. Từ năm 1643-1645, Pelham đã nhận khoảng 3000 bảng 1 năm từ những lò luyện kim và lò rèn của ông. Một quý tộc mới thành công khác trong khai mỏ là Sir John Weld ở Willey hạt Warwickshire thừa kế đất đai ở Willey. Ông tiến hành rào đất chung và đất hoang nhưng không tiến hành canh tác nông nghiệp, thay vào đó, ông đầu tư khai thác khoáng sản và xây dựng những xưởng rèn và lò luyện kim. Công việc thuận lợi và thu nhiều lợi nhuận đưa lại vị thế cao cho John Weld. Năm 1641, ông trở thành cảnh sát trưởng cấp cao của hạt và được phong hiệp sĩ vào năm kế tiếp (Roebuck, 1980, p.204, 208-209). Qua lợi nhuận thu được của một số quý tộc mới, có thể nói khai mỏ và sản xuất công nghiệp cũng là một trong những phương thức làm giàu của quý tộc mới trong các thế kỉ XV-XVII.

2.2.2. Cho vay tiền

Một bộ phận quý tộc mới còn làm giàu bằng việc cho vay tiền, đặc biệt là bộ phận gia nhập hàng ngũ quý tộc mới có xuất thân từ những thương nhân. Trước cách mạng tư sản Anh, việc cho vay nặng lãi bị lên án mạnh mẽ bởi những giáo sĩ và luật tôn giáo hay những nhà thần học. Tuy nhiên, khi kinh tế phát triển, nhu cầu vay tiền ngày càng nhiều. Những thương nhân, quý tộc mới tìm thấy lợi nhuận trong việc cho vay tiền. Sir John Isham lấy lợi nhuận từ những điền trang đang vận hành tốt của ông để đầu tư vào thị trường tiền tệ. Từ năm 1622 đến 1644, ông đã cho vay khoảng 8700 bảng Anh cho 8 quý tộc mới ở cùng địa phương với những tài sản cầm cố của họ. Mỗi năm ông thu về khoảng lợi nhuận từ 300-500 bảng Anh (Heal & Homes, 1994, p.125).

Vào giữa thế kỉ XVII, với sự phát triển mạnh của thị trường tiền tệ và những chính sách mở trong việc cho vay của Tòa đại pháp Anh, việc cho vay tiền lấy lãi hay đầu tư vào cho vay lãi không còn bị lên án nhiều như thế kỉ trước. Sir John Bright ở West Riding Yorkshire cho vay nợ khoảng 20.000 bảng Anh vào 1682. Ông là chủ nợ của nhiều gia đình lớn ở các vùng thuộc Yorkshire như Jackson, Kaye, Rhodes, Smithson, Wentworth (Heal & Homes, 1994, p.125). Tiền vay thường được dùng vào đầu tư đất đai để lấy chênh lệch, trả nợ, đầu tư cho con cái các gia đình quý tộc mới khi chúng còn nhỏ hoặc làm của hồi môn trong hôn nhân... Vẫn có rất nhiều rủi ro trong việc cho vay lấy lãi nhưng nhờ có tài sản bảo đảm, nhiều quý tộc mới đã giàu hơn dựa trên phương thức này.

2.2.3. Thương mại và đầu tư xây dựng thị trấn

Ngoài sản xuất nông nghiệp, khai mỏ... một số quý tộc mới làm giàu bằng cách tham gia trực tiếp vào quá trình buôn bán. Họ không chỉ buôn bán những nông sản hoặc sản phẩm ngoài nông nghiệp được sản xuất tại điền trang của họ mà còn tham gia buôn bán những hàng hóa từ bên ngoài để thu thêm lợi nhuận. Sir William Ashcombe nhiệt tình trong các hoạt động thương nghiệp. Ông cung cấp hàng và thạch cao tuyết hoa cho London, bán đạn, thuốc súng và cả cam thảo (Heal & Homes, 1994, p.127). Trong thế kỉ XV, Sir John Fastolf sở hữu những con tàu lớn nhất vận chuyển những sản phẩm nông nghiệp đến London và ra nước ngoài. Nhiều quý tộc mới quan tâm đến việc đóng tàu và đi tìm nguồn của cải, thị trường mới. Nguồn lợi nhuận từ thương mại bắt đầu tăng trong xu thế thuộc địa hóa những vùng đất mới tìm được của Anh. Nhà nghiên cứu Theodore K. Rabb đã ước tính rằng có 6336 người tham gia đầu tư vào những công ti thương mại giữa 1575-1630. Trong số đó gần 1000 người, tức 16%, là quý tộc mới (Mingay, 1976, p.105). Từ 1600 đến 1620, quý tộc mới tham gia mạnh mẽ vào các công ti cổ phần thương mại: East India Company, London Company, Plymouth Company, Massachusetts Bay and Providence Island Company... Tuy nhiên, phải đến nửa sau thế kỉ XVII và thế kỉ XVIII, họ mới có thể thu nhiều lợi nhuận hơn nữa từ hoạt động thương mại, nhất là hàng hải. Nhưng có thể nhận định, làm giàu bằng buôn bán là một trong những phương thức không thể thiếu của các quý tộc mới.

Bên cạnh đó, một bộ phận nhỏ quý tộc mới còn làm giàu bằng việc đầu tư xây dựng các thị trấn. Lịch sử nước Anh thế kỉ XV-XVII ghi nhận sự đầu tư tiền của một số quý tộc mới vào các nông trang và phát triển chúng thành thị trấn nhằm thu hút đầu tư vốn. Đầu hình cuối thế kỉ XVI, Sir Willoughby Hickman đã mua trang viên Gainsborough của lãnh chúa Burgh. Ông tiến hành xác nhận lại việc không áp dụng những luật dùng cho trang viên ở đây nhằm biến nó trở thành thị trấn và khai thác sự giàu có của nó. Ông tiến hành rào đất một số khu vực chung, xây những ngôi nhà tranh một cách vội vàng, quảng bá về thị trấn, và đã thu hút được một số lượng người di cư đến đây định cư. Từ đó, ông có thể thu một số loại phí như phí bảo trì đường sá, chợ, nhà thờ... cũng như thu thuế những chiếc thuyền chèo ngũ cốc ngang qua thị trấn xuống Trent. Ông cũng kéo dài thời gian hội chợ, hai năm một lần, khuyến khích những thương nhân từ London đến đây buôn bán và tặng thuế cầu đường. Vào năm 1640, thuế thu được có giá trị 250 bảng 1 năm so với 10 bảng một năm của lãnh chúa Burgh trước đó. Một ví dụ cho sự nỗ lực đầu tư làm giàu của quý tộc mới vào các thị trấn là trường hợp Sir Robert Paston của Oxnead, ông tìm cách phát triển trang viên của mình ở Little Yarmouth bên bờ sông Yare của hạt Suffolk. Ông cho rằng mình có thể có nhiều đặc quyền thương mại từ khu vực này. Ông tiến hành liên lạc với một số thành viên trong nghị viện và triều đình nhằm đảm bảo những vấn đề pháp lí được thông qua năm 1665. Sau đó, Paston thuê nhà kiến trúc Stephen Primatt tiến hành quy hoạch để tạo một thành thị mới với bến cảng lớn, một khu vực buôn bán, một nhà nguyện... Những hoạt động quảng cáo bắt đầu nhằm thu hút dòng người di cư và đầu tư vốn. Tuy nhiên, mục tiêu của ông đã không được thực hiện do vấp phải sự phản đối của những cư dân vùng Great Yarmouth. Họ lo sợ mất quyền lợi vốn có về thị trấn mới của Paston (Heal & Homes, 1994, p.124). Những nỗ lực làm giàu của Paston vẫn được ghi nhận. Một số những quý tộc mới khác như Ramsdens vùng Longley cũng đã đầu tư nhiều để phát triển vùng Huddersfield. Hay Sir Gilbert Littelton, Sir John Lowther đều có những hoạt động đầu tư phát triển cho thị trấn để thu lợi nhuận.

2.2.4. Chức vụ

Một trong những phương thức làm giàu nổi bật khác của giai tầng quý tộc mới chính là làm giàu từ việc nắm giữ các chức vụ. Chức vụ này có thể là quan chức ở triều đình trung ương hay những chức vụ trong bộ máy địa phương. Sự giàu có và quyền lực luôn là hai mục tiêu lớn của nhiều giai tầng trong xã hội nói chung và quý tộc mới nói riêng. Việc sở hữu các chức vụ, đặc biệt là những chức vụ lớn và quan trọng sẽ có thể đem lại cho quý tộc mới những cơ hội để làm giàu. Một số chức vụ được trả lương hoặc được trợ cấp. Người giữ chức vụ dễ dàng hưởng lợi lộc từ những chính sách, hành động của triều đình. Họ cũng có thể lợi dụng chức vụ để củng cố các mối quan hệ có lợi cho bản thân hoặc kiếm lợi nhuận từ đó. Chức vụ càng cao và thời gian giữ chức vụ càng lâu dài, cơ hội làm giàu của quý tộc mới cũng phát triển tỉ lệ thuận với điều đó. Từ thế kỉ XV, với sự cai trị của nhà Tudor, một bộ

phận quý tộc mới đã được trọng dụng do nhiều nguyên nhân trong đó có sự xung đột của nhà vua và tầng lớp đại quý tộc. Để tránh sự kiểm soát của các đại quý tộc, làm cho quyền lực phân tán, những vị vua và nữ hoàng của nhà Tudor như Henry VII, Henry VIII, Edward VI, Elizabeth I đã thi hành nhiều chính sách nhằm kìm chế sự phát triển của đại quý tộc và nổi bật trong đó là chính sách trọng dụng giai tầng quý tộc mới. Nhiều quý tộc mới giữ các chức vụ ở trung ương cũng như ở địa phương, có tiếng nói nhất định trong các vấn đề của nhà nước, đặc biệt qua sự tham gia tích cực của giai tầng này ở Nghị viện. Nhà nghiên cứu Trevor đã tập trung làm rõ tầm quan trọng của việc nắm giữ các chức vụ của quý tộc mới và nhận định đây là yếu tố chính giúp quý tộc mới phát triển mạnh mẽ trong thế kỉ XVI, XVII. Ông thừa nhận có sự tồn tại của một giai đoạn quý tộc mới đạt được sự phát triển mà các nhà sử học gọi là “The rising of the gentry”. Tuy nhiên, khác với nhà nghiên cứu Tawney, người đánh giá sự nổi lên của quý tộc mới với nguyên nhân chính là từ những cải tiến nông nghiệp, Trevor cho rằng quan chức mới là nguyên nhân chính để quý tộc mới phát triển. Ông cho rằng nếu quý tộc mới không có các chức vụ, họ không dễ dàng sở hữu những vùng đất đai rộng lớn. Sự chiếm hữu đất đai phần lớn bắt nguồn từ sự ban đất của triều đình. Từ đó, ông khẳng định: “Quan chức, mới là nguồn phát triển chính của các gia đình chứ không phải là từ đất đai” (Trevor, 1953, p.18). Quý tộc mới cũng hiếm có cơ hội phát triển, hay nhận được sự hỗ trợ của những người có chức vụ khác, không có quyền lực và có thể yếu thế so với tá điền và những hàng xóm lân cận khi có tranh chấp xảy ra. Bên cạnh đó, quý tộc mới cũng khó có thể tận dụng những ưu đãi của triều đình để làm lợi cho mình.

Thực tế lịch sử đã cho thấy rõ những điều trên ở các vương triều khác nhau. Nửa đầu thế kỉ XVI, Henry VIII đã tiến hành nhiều cuộc tấn công vào Giáo hội do mâu thuẫn cả sâu xa và trực tiếp. Cuối cùng, Henry VIII trở thành người đứng đầu Giáo hội Anh. Ông đã thi hành nhiều chính sách, đạo luật được ban hành dưới sự thông qua của Nghị viện. Một trong những chính sách có lợi của Henry VIII với các quý tộc mới chính là việc giải tán các tu viện. Một bộ phận lớn đất đai và tài sản của các tu viện trên khắp nước Anh đã được mua lại bởi quý tộc mới với giá ưu đãi, phần lớn đất đai khác thuộc về nhà vua được cho thuê với giá thấp với người thuê là các quý tộc mới. Nhà vua cũng sử dụng đất đai tịch thu được để ban thưởng cho những quý tộc khanh tướng và quý tộc mới trung thành. Tuy nhiên, không phải tất cả quý tộc mới đều được ban đất, bán hay cho thuê đất với giá thấp, họ phải là những người giữ chức vụ, tham gia vào bộ máy nhà nước ở trung ương hay địa phương hoặc những quý tộc mới đơn thuần nhưng rất giàu có. Với đất đai mua được, họ tiến hành bán hoặc cho thuê lại để kiếm lợi nhuận, trực tiếp canh tác nông nghiệp hoặc khai mỏ, đầu tư phát triển thành thị trấn... Sự làm giàu bằng đất đai của quý tộc mới là không thể phủ nhận, nhưng có thể thấy rằng, việc nắm giữ các chức vụ chính là bộ đỡ quan trọng trong công cuộc gia tăng của cải, sự giàu có của quý tộc mới.

Trong công trình nghiên cứu đặc thù về 12 gia đình quý tộc mới tiêu biểu của nước Anh, nhà sử học Adam Nicolson đã cho thấy tầm quan trọng và mối quan hệ chặt chẽ của kinh tế và chính trị trong sự tồn tại và phát triển của các gia đình quý tộc mới như Plumpton ở Yorkshire, Throckmortons ở Warwickshire, Thynnes ở Oxford, Beaconsfield, Wiltshire, Shropshire và London, Oglanders ở Isle of Wight... Những gia đình quý tộc mới này đều có xuất phát điểm từ những thế hệ đi trước được phong tước vị do tham gia phục vụ nhà vua hoặc những quý tộc lớn, được ban cấp những vùng đất đai rộng lớn. Con cháu của họ, tiếp tục truyền thống tham gia vào nền chính trị dù ở trung ương hay địa phương để đảm bảo quyền lợi của gia tộc cũng như tiếng tăm của dòng họ. Trong các mối quan hệ xã hội, quan hệ làm ăn, buôn bán, quan hệ với các tá điền hay các gia đình quý tộc mới khác, việc nắm giữ các chức vụ, được sự hậu thuẫn của các quý tộc lớn với công cụ pháp lý sẽ hỗ trợ cho quý tộc mới rất nhiều, đặc biệt tạo ưu thế cho họ trong các cuộc tranh chấp. Cuối thế kỉ XV, Sir Robert Plumpton sau những vụ kiện tụng với những gia đình quý tộc mới như Roccliffes và Sotehills ở địa phương đã bị suy yếu đáng kể. Tro và gỗ sồi được thu hoạch từ điền trang của ông được mua dưới giá thị trường bởi sức ép từ các gia đình quý tộc mới giàu có và quyền thế hơn. Gia đình Plumpton đứng trên bờ vực sụp đổ vì kinh tế khó khăn và quyền lực bị giảm sút. Tình thế chỉ đảo ngược khi Sir Robert được Henry VII phong hiệp sĩ, giữ chức vụ hộ vệ cho vua và được bảo trợ bởi nhà vua. Đây được xem là át chủ bài hộ vệ trong bất cứ triều đại nào. Kinh tế được khôi phục với việc buôn bán được tiến hành trở lại bình thường, những vụ kiện bị hủy bỏ và những đối thủ không thể làm gì khác. Tuy nhiên, năm 1509, Henry VII mất, Sir Robert không còn là hiệp sĩ và các chức vụ gắn với triều đại Henry VII bị thay thế bằng bộ máy mới của vua Henry VIII. Mất đi chức vụ và sự bảo trợ của triều đình, phe phái bị bắt giữ, một lần nữa, nhà Plumpton phải đối mặt với những thách thức về kinh tế và quyền lực. Kinh doanh bị chèn ép, những sản phẩm bán với giá thấp, thậm chí không có người thu mua và những vụ kiện tụng tiếp tục làm họ không thể đứng vững để rồi dần sụp đổ sau cách mạng tư sản Anh (Nicolson, 2012, p.34-36).

Tầm quan trọng và lợi ích của việc nắm giữ chức vụ, làm giàu từ chức vụ đã phần nào được khẳng định qua sự phát triển của thị trường mua bán chức tước vào đầu thế kỉ XVII dưới sự cai trị của vương triều Stuart. Một bộ phận quý tộc mới ra sức giành hoặc duy trì được chức vụ họ đang sở hữu. Thời James I, việc mua bán chức vụ phổ biến, giá cả mua chức có lúc tăng đến 6 lần so với những thời kì trước (Trevor, 1953, p.28). Các gia đình quý tộc mới đầu tư giáo dục cho con cái, gửi họ đến những trường học luật uy tín với mong muốn con cái họ sẽ kế thừa những chức vụ gia đình đang sở hữu. Trường hợp của gia đình Cecil là một ví dụ điển hình. Xuất phát từ giai tầng quý tộc mới, William Cecil đã hoạt động chính trị từ sớm dưới thời Edward VI. Đến thời kì nữ hoàng Elizabeth ông trở thành cánh tay đắc lực của nữ hoàng và một trong các triều thần có tiếng nói nhất trong triều đình. Năm 1571, ông được nữ hoàng phong tước trở thành Nam tước Burghley, bước chân vào hàng ngũ quý

tộc khanh tướng. Con trai trưởng của ông – Thomas Cecil được đào tạo tham gia chính trị từ sớm và kế thừa chức vụ của cha. Năm 1605, Thomas Cecil được phong làm Bá tước Exeter. Một người con trai khác của William Cecil, Robert Cecil cũng được đào tạo và giữ các chức vụ ở triều đình, trở thành một trong những chính khách có ảnh hưởng nhất vào cuối thời kỳ nữ hoàng Elizabeth I cai trị. Bước sang thời James I, ông tiếp tục có ảnh hưởng đến nhà vua. Gia đình Cecil và phe phái của ông trở thành một trung tâm quyền lực trong triều đình. Năm 1605, cùng thời gian phong tước của anh trai, Robert Cecil được phong làm Bá tước Salisbury. Gia đình quý tộc mới Cecil với việc tham gia triều đình, nắm các chức vụ đã từng bước phát triển, giàu có và bước chân vào hàng ngũ quý tộc khanh tướng, nơi những tước vị họ đạt được sẽ được truyền cho con cái, củng cố và làm giàu hơn nữa gia tộc. Như vậy, việc một bộ phận quý tộc mới làm giàu từ việc nắm giữ các chức vụ là một hiện tượng phổ biến trong các giai đoạn thế kỷ XV-XVII ở Anh. Tuy nhiên, không phải tất cả những quý tộc mới nắm giữ chức vụ đều có thể giàu lên. Đây chỉ là một trong những phương thức, công cụ để giai tầng này làm giàu. Kết quả của việc sử dụng các phương thức đó còn phụ thuộc nhiều yếu tố mà trong đó không thể không kể đến hoàn cảnh lịch sử tác động và năng lực của từng cá nhân, gia đình quý tộc mới và cả sự may mắn.

2.2.5. Hôn nhân

Hôn nhân là phương thức làm giàu khá phổ biến của các quý tộc mới. Đó chính là làm giàu từ hôn nhân. Thời trung đại ở châu Âu nói chung và nước Anh nói riêng, hôn nhân không chỉ đơn thuần là tình yêu đôi lứa, mà ở đó, những tính toán, thiết lập hoặc củng cố các mối quan hệ, quyền lực và cơ hội làm giàu hiện hữu và chi phối. Hôn nhân là cơ hội để một quý tộc mới có thể gia tăng tài sản đáng kể từ của hồi môn của các gia đình khác. Rất nhiều trường hợp quý tộc mới đã kết hôn với những phụ nữ thuộc các gia đình giàu có để gia tăng của cải cho bản thân. Sir William Plumpton được thừa kế những vùng đất đai rộng lớn do cha của ông đã kết hôn với mẹ ông là một phụ nữ được thừa kế nhiều đất đai ở Nottinghamshire, Derbyshire và Staffordshire. Năm 1416, khi 12 tuổi, William kết hôn với một nữ quý tộc mới ở địa phương là Elizabeth Stapleton và nhận được thêm nhiều đất đai lân cận ở Yorkshire (Nicolson, 2012, p.13-14). Một gia đình quý tộc mới nổi bật khác, có lẽ là danh tiếng nhất trong các gia đình quý tộc mới – nhà Tudor. Owen Tudor là một quý tộc mới hạng thấp ở North Wales. Ông sớm trở thành cận vệ của một hiệp sĩ và sau trở thành người phục vụ hoàng gia. Năm 1428, ông tham gia quản lý các công việc trong gia đình hoàng gia và sau đó kết hôn với Catherine of Valois, người vợ góa của Henry V. Với cuộc hôn nhân này, Owen Tudor đã bước chân vào thế giới quý tộc và sở hữu nhiều đất đai. Con trai của ông, Henry Tudor gia nhập vào hàng ngũ những người thừa kế ngai vị nước Anh, tham gia chiến tranh Hoa hồng, giành chiến thắng ở trận Bosworth Field năm 1485 và cuối cùng trở thành người đứng đầu nước Anh. Trường hợp của William Plumpton hay Henry Tudor chỉ là một trong rất nhiều trường hợp kết hôn mang lại của cải và cả địa vị xã hội cho

các cá nhân nói riêng và gia đình quý tộc mới nói chung. Nhà nghiên cứu Adam Nicolson nhận định:

Của hôn môn chính là phần quan trọng nhất của các mối quan hệ xã hội. Như một sự chia phần, của hôn môn tạo ra những thay đổi nhất định trong đời sống của một quý tộc mới. Của hôn môn cho phép một gia đình chấp nhận một thành viên mới mà không làm giảm đi đất đai họ đang sở hữu và cho phép gia đình đó chuyển tài sản qua một gia đình khác. Nếu dòng chảy bị kìm lại, mạng lưới sẽ bị khô cạn (Nicolson, 2012, p.80).

Như vậy, hôn nhân chính là phương tiện để thiết lập, mở rộng hay củng cố các liên minh trong xã hội. Nếu cuộc hôn nhân không mang lại nhiều lợi ích kinh tế, nó sẽ thường hướng đến lợi ích chính trị. Một số quý tộc mới sẵn sàng bước vào các cuộc hôn nhân ít lợi ích kinh tế trước mắt, cưới một người có địa vị cao hơn hay những gia đình có dòng máu quý tộc để nâng cao địa vị chính trị và quyền lực của mình. Quý tộc mới là những quý tộc vừa và nhỏ, có rất ít hoặc không có dòng dõi quý tộc, trâm anh thế phiệt gốc như các đại quý tộc, đặc biệt là các quý tộc khanh tướng với tước hiệu được thừa kế lâu dài. Việc thiết lập hôn nhân với một gia đình quý tộc dòng dõi sẽ làm gia tăng hơn nữa danh tiếng của một quý tộc mới. Với vị thế mới có được từ hôn nhân, một quý tộc mới có thể làm giàu hơn nữa. Trường hợp Thomas Thynne sẵn sàng lấy Maria Touchet dù không có của hồi môn đất đai nhưng vì Maria là cháu gái của một quý tộc khanh tướng nhà Audley và chỉ có 60 tước hiệu khanh tướng trên khắp nước Anh thời kỳ bấy giờ (Nicolson, 2012, p.83-87).

Không chỉ dừng lại ở những món hồi môn hay địa vị, việc cưới một người có đủ năng lực, phẩm chất để cùng quản lý việc gia đình hay quản lý công việc trong các điền trang cũng mang lại sự giàu có cho một quý tộc mới. Với những nam quý tộc mới có hoài bão, tham vọng. Họ thường tham gia vào bộ máy nhà nước ở địa phương và trung ương. Thời gian họ tham gia nghị viện hay hội đồng các cấp, làm các nhiệm vụ được giao và cả tham gia chiến tranh nếu được huy động, người vợ của họ sẽ đứng ra đảm nhận quản lý kinh doanh, sản xuất cũng như các công việc nội bộ của gia đình, nuôi dạy những người thừa kế. Nếu con cái lớn họ cũng có thể tham gia phụ giúp các công việc khi cần thiết. Việc nuôi dưỡng và đào tạo những thế hệ thừa kế tốt sẽ giúp gia đình quý tộc mới giàu có và phát triển hơn nữa. Như vậy, có thể thấy, hôn nhân không chỉ là cách thức làm giàu phổ biến với quý tộc mới mà đóng vai trò quan trọng trong sự phát triển bền vững của một gia đình trong giai tầng này.

3. Kết luận

Lịch sử nước Anh giai đoạn thế kỷ XV-XVII chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ của giai tầng quý tộc mới. Họ trở thành một lực lượng chính trị quan trọng với tiềm năng kinh tế lớn mạnh. Để khẳng định được vị thế chính trị của mình, quý tộc mới phải có một nền tảng kinh tế vững vàng và phát triển. Với nhiều phương thức làm giàu khác nhau, không đơn thuần là những hoạt động kinh tế gắn chặt với việc canh tác ruộng đất trong các thế kỷ trước như rào đất, trồng cỏ nuôi cừu, khai thác mỏ, chế tạo kim loại, buôn bán, giao thương, đầu tư thành thị, làm giàu từ chức vụ, hôn nhân..., quý tộc mới đã có sự kết hợp khéo léo và linh

hoạt các phương thức này để trở thành một giai tầng giàu có và có tiếng nói trong xã hội. Qua các phương thức làm giàu kể trên, bên cạnh rào đất, có thể nói việc nắm giữ các chức vụ và hôn nhân đóng vai trò nổi bật hơn những phương pháp làm giàu khác trong thời kì này. Việc nắm giữ các chức vụ sẽ là nền tảng bảo đảm cho sự giàu có và phát triển của quý tộc. Hôn nhân cũng là yếu tố nổi bật, là phương pháp làm giàu nhanh chóng và bền vững nếu chọn đúng đối tượng kết hôn. Tuy vẫn còn một bộ phận quý tộc mới thiếu năng lực và phẩm chất, không nắm bắt được những vận hội để phát triển hoặc không giải quyết được những thách thức đặt ra, nhưng nhìn chung, sự nổi lên và phát triển của quý tộc mới trong giai đoạn thế kỉ XV-XVII đã được ghi nhận. Tiếng nói của họ trong bộ máy chính trị Anh mà cụ thể là cơ quan Nghị viện với Hạ viện (The Commons) ngày càng được khẳng định. Bước vào thập niên 40 của thế kỉ XVII, cách mạng tư sản Anh nổ ra, một bộ phận quý tộc mới giàu có và cấp tiến trong Nghị viện Anh đã tham gia vào thành phần lãnh đạo cuộc cách mạng, chiến đấu chống lại nhà vua và thế lực phong kiến thủ cựu, lỗi thời. Kết quả của cuộc cách mạng này là sự lật đổ chế độ quân chủ chuyên chế, mở đường cho chế độ quân chủ lập hiến với quyền lực nằm trong tay quý tộc mới và tư sản. Cách mạng tư sản Anh thành công, nước Anh bước vào con đường tư bản chủ nghĩa, giai cấp tư sản và quý tộc mới tiến hành phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa thu nhiều lợi nhuận hơn, tạo điều kiện cho nước Anh tiến hành cách mạng công nghiệp sớm nhất trên thế giới.

❖ **Tuyên bố về quyền lợi:** Tác giả xác nhận hoàn toàn không có xung đột về quyền lợi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Heal, F., & Homes, C. (1994). *The Gentry in England and Wales 1500-1700*. California: Stanford University Press.
- John, O. (1936). *A Royalist's Notebook: The Common Place Book of Sir John Oglander*. New York: Ayer Co Pub.
- Mingay, G. (1976). *The Gentry - The Rise and Fall of a Ruling Class*. New York: Longman Press.
- Nicolson, A. (2012). *Gentry - Six Hundred Years of a Peculiar English Class*. London: Harper Press.
- Richardson, R. C. (1993). *Town and Countryside in the English Revolution*. Manchester: Manchester University Press.
- Roebuck, P. (1980). *Yorkshire Baronets 1640-1760*. Kingston upon Hull: University of Hull Press.
- Tawney, R. (1941). The Rise of the Gentry, 1558-1640. *The Economic History Review*, Vol XI, 1-38.
- Trevor, R. (1953). *The Gentry, 1540-1640*. London: Cambridge University Press.

**HOW TO BE RICH BY ENGLISH GENTRY
FROM THE FIFTEENTH TO THE SEVENTEENTH CENTURY**

Nguyen Tra My

Ho Chi Minh City University of Education, Vietnam

Corresponding author: Nguyen Tra My – Email: mynt@hcmue.edu.vn

Received: March 22, 2021; Revised: April 12, 2021; Accepted: April 29, 2021

ABSTRACT

The paper is carried out with a combination of historical and logical methods. The results show that the gentry in England did apply a variety of methods to get rich including directly cultivating or leasing, improving agriculture; land enclosure; converting cultivated land to grasslands for sheep rearing; mining and metallurgy, holding central and local officials; marrying to peerage or wealthy families; conducting other business activities; investing to convert manor to town, and money lending. When these methods were used seriously and coordinated effectively by the gentry, it would bring them an enormous profit. It is worth noting that some methods such as land enclosure, being officials, and marriage play a more important role than the other methods to help them rich.

Keywords: England; gentry; method of enrichment